

Ευτύχης Μπιτσάκης

Οι φυσικές καταστροφές είναι μόνο φυσικές;

Το «τσουνάμι» που κατέστρεψε μεγάλες περιοχές της Ν. Ασίας και της Αφρικής ήταν, πριν απ' όλα, ένα φυσικό φαινόμενο που μας θύμιζε, ή μας έκανε να συνειδητοποιήσουμε, ότι ζούμε σ' έναν «κινητό» φλοιό που σπάει και καταβυθίζεται προκαλώντας σεισμούς και βιβλικές καταστροφές και ότι οι «πλάκες» αυτές που «γλιστρούν» επιπλέον πάνω σ' ένα πυρακτωμένο πυρήνα. Το καταστροφικό «τσουνάμι» ήταν, συνεπώς, ένα φυσικό φαινόμενο. Οι καταστροφικές του συνέπειες οφείλονταν όμως μόνο στην τρομερή του δύναμη;

Το τσουνάμι άφησε πάνω από 200.000 νεκρούς. Εκατομμύρια έμειναν γυμνοί και άστεγοι. Μόνο στην Ινδονησία οι νεκροί ξεπέρασαν τις 105.000. Συνολικά τα θύματα της καταστροφής φθάνουν τα 5 εκατομμύρια. Δεκάδες χιλιάδες παιδιά έχουν πνιγεί και άλλα έμειναν όρφανά και κινδυνεύουν να πέσουν στα χέρια των δουλεμπόρων (μόνο στο Ατσέχ τα ορφανά φθάνουν τις 35.000).

Τα αποτελέσματα αυτής της βιβλικής καταστροφής ήταν αναπόφευκτα; Για το μέγεθος της ανθρώπινης καταστροφής φταίνει μόνον οι τεράστιες γήινες δυνάμεις που «απε-

λευθέρωσε» το ρήγμα και η καταβύθιση;

Το «τσουνάμι» έπληξε μια από τις φτωχότερες περιοχές του πλανήτη. Οι περισσότεροι νεκροί και άστεγοι ήταν οι φτωχοί. Οι πλούσιοι ζούσαν σε γερά σπίτια, συχνά μακριά από την παραλία, είχαν αυτοκίνητα για να απομακρυνθούν και να γλιτώσουν από τη manía των κυμάτων. Βέβαια πνίγηκαν και πλούσιοι, όπως και χιλιάδες τουρίστες. Αλλά η συντριπτική πλειοψηφία των πνιγμένων και των αστέγων ήταν οι φτωχοί.

Πρώτη λοιπόν «ταξική» διάκριση. Αλλά υπάρχει και δεύτερη: Οι χώρες που καταστράφηκαν είναι από τις φτωχότερες του πλανήτη. Γιατί; Μόνον εξαιτίας των φεουδαρχικών και αντιδραστικών καθεστώτων τους; Η μπερλιαλιστική εκμετάλλευση, οι μπερλιαλιστικές επεμβάσεις και οι υποκινούμενοι από τους ιμπεριαλιστές εμφύλιοι πόλεμοι είναι άσχετοι με τη φτώχεια αυτών των χωρών;

Αλλά υπάρχει και τρίτη «ταξική» όψη: Γιατί οι ΗΠΑ δεν προειδοποίησαν για την επερχόμενη καταστροφή; Τώρα ο γενικός διευθυντής της UNESCO ανακοίνωσε ότι το σύστημα προειδοποίησης για τον Ινδικό Ωκεανό θα είναι έτοιμο το 2006 και για ολό-

κληρο τον κόσμο το 2007. Και πόσο θα στοιχίσει το «σύστημα;» Για τον Ινδικό Ωκεανό, 30 εκατομμύρια δολάρια, δηλαδή κυριολεκτικά τίποτα. Γιατί λοιπόν δεν προβλέφθηκε; Οι ΗΠΑ ξοδεύουν δισεκατομμύρια δολάρια για κατακτητικούς πολέμους. (Μόνο για τον πόλεμο εναντίον του Ιράκ είχαν ξοδέψει μέχρι τον Σεπτέμβριο 102 δις. δολάρια.) Γιατί λοιπόν δεν έδωσαν αυτά τα «ψίχουλα» για τους «φτωχούς», που εξάλλου παράγουν με μηδαμινό κόστος μέρος από τα αγαθά που απολαμβάνουν οι κάτοικοι της «υπερδυναμείας»; Και δοθέντος ότι ο Κλίντον, οι Μπους πατήρ και υιός ήταν κατά καιρούς απασχολημένοι με τον πόλεμο, πού ήταν οι ενυπόθητοι της ανθρωπιστικής Ευρώπης να προλάβουν το κακό;

Μετά την καταστροφή, η «φιλανθρωπία». Οι ΗΠΑ αποφάσισαν αρχικά να δώσουν 15 εκατομμύρια δολάρια! Μπροστά στην κατακραυγή και την ειρωνία, τα 15 έγιναν 35! Στη συνέχεια ο φιλόδοξος-πολέμαρχος Μπους υποσχέθηκε 350 εκατομμύρια, όταν στα θύματα της Φλώριδας, όπου δεν υπήρξε τσουνάμι, δόθηκαν 13 δις. Έτσι οι ΗΠΑ υποσχέθηκαν βοήθεια που αντιστοιχεί σε 1,2 δολάρια για κάθε αμερικανό πολίτη ή σε 15 σεντς από κάθε 100 δολάρια του ΑΕΠ. Αν έδιναν 70 σεντς από κάθε Αμερικάνο, θα σώζονταν εκατομμύρια ζωές. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα εξάλλου υποσχέθηκε 100 εκατ. ευρώ, ενώ τα 19 κράτη της «Λέσχης των Παρισίων» αποφάσισαν να παγώσουν, όχι να παραγράψουν, το χρέος των χωρών που θα το επιθυμούσαν. Συνολικά οι πλούσιες χώρες δεν ξόδεψαν περισσότερο από το 0,02% του ΑΕΠ.

Έτσι τα θύματα της φυσικής καταστροφής είναι ταυτόχρονα θύματα της αδιαφορίας των «μεγάλων» ως προς το σύστημα προειδοποίησης, και θα συνεχίσουν να παραμένουν λιγότερο ή περισσότερο άστεγοι και πεινασμένοι, θύματα ασθενειών, και τα

παιδιά, όσα δεν πνίγηκαν αλλά έμειναν ορφανά, θα κινδυνεύουν να πέσουν στα χέρια των δουλεμπόρων και των μαστροπών.

Ωραίος ο «αναπτυγμένος» κόσμος μας, που ξοδεύει δισεκατομμύρια στους πολέμους για το πετρέλαιο, τα μεταλλεύματα, τις φυτείες, που προωθεί δικτατορίες και εμφύλιους πολέμους για να αρπάξει τον φυσικό πλούτο των «υποανάπτυκτων» και να εκμεταλλευθεί σχεδόν δωρεάν την εργατική δύναμη των χωρών αυτών.

Αλλά «φυσικές» καταστροφές δεν είναι μόνον οι σεισμοί, οι τυφώνες και τα «τσουνάμι». Δύο δις. άνθρωποι του πλανήτη υποφέρουν από πείνα ή υποσιτισμένοι. Ο αριθμός των ατόμων που δεν θα έχουν επαρκή πρόσβαση σε νερό θα φθάσει τα 3 δις. Το AIDS θερίζει κυρίως τους φτωχούς και τους κατοίκους του τρίτου κόσμου. Η υποσαχάρεια Αφρική, π.χ., έχει το 11% του πληθυσμού της γης, αλλά το 64% των κρουσμάτων του AIDS και το 74% των θανάτων. Παλαιά και νέα νοσήματα, εξάλλου, απειλούν προπαντός τις φτωχές περιοχές του πλανήτη. Οι πόλεμοι του 20ού αιώνα προϊόν του ανταγωνισμού των ιμπεριαλιστικών χωρών, στοιχισαν στους λαούς 111 εκατομμύρια ανθρώπινες ζωές. Αλλά 14 φορές περισσότερα προβλέπεται ότι θα είναι τα θύματα των παλαιών και νέων ασθενειών. Και τα θύματα αυτά θα προέρχονται στη συντριπτική πλειοψηφία από τις «φτωχές» χώρες και από τους φτωχούς των «φτωχών». Τέλος, ως θιμηθούμε την απειλή που αποτελεί για τη ζωή το φαινόμενο του θερμοκηπίου, απ' ευθείας προϊόν του αδηφάγου καπιταλισμού, καθώς και τα 28.000 πυρηνικά όπλα που σκοπεύουν επί δικαίους και αδικούς. (Το 98% αυτών των όπλων ανήκουν στις ΗΠΑ και στη Ρωσία.)

Λοιπόν; Οι φυσικές καταστροφές είναι μόνο φυσικές; Η φύση δεν έχει βούληση ώστε να κάνει διακρίσεις. Αλλά η κατάστα-

ση του κόσμου μας, «του καλύτερου των δυνατών κόσμων», μετατρέπει τις τυφλές δυνάμεις της φύσης σε ταξικές. Και για να θυμηθούμε τα οικεία κακά: Ποιοι ήταν κυρίως τα θύματα του μεγάλου σεισμού της Αθήνας; Οι φτωχοί των φτωχότερων συνοικιών. Και

αν πάτε προς τα Άνω Λιόσια θα δείτε ακόμα στη θέση τους τις παράγκες. Το κράτος σπατάλησε 3,5 τρισ. δραχμές για την Ολυμπιάδα. Πού να βρεθούν λίγα δις για τα θύματα του σεισμού;

Έτος Αϊνστάιν

Η νεότερη φυσική δημιουργήθηκε στα πρώτα 25 χρόνια του αιώνα που πέρασε: Το 1900 ο Πλανκ διατύπωσε τη θεωρία για την ασυνεχή εκπομπή της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, η οποία αποτέλεσε την αφετηρία για τη δημιουργία της μικροφυσικής. Αλλά το «θαυμαστό έτος» για τη φυσική ήταν το 1905. Ο νεαρός τότε Αϊνστάιν (γεννήθηκε το 1879) ερμήνευσε την κίνηση Μπράουν, εξήγησε το φωτοηλεκτρικό φαινόμενο και διατύπωσε την ειδική θεωρία της σχετικότητας. Δέκα χρόνια αργότερα θα διατύπωνε και τη γενική θεωρία της σχετικότητας, δηλαδή τη σύγχρονη θεωρία της βαρύτητας.

Οι θεωρίες του Αϊνστάιν αποτέλεσαν τη βάση της μικροφυσικής και της κοσμολογίας και άλλαξαν συνολικά τις αντιλήψεις μας για τον κόσμο. Αλλά αυτό που επηρέασε δραματικά, με τη θετική και την αρνητική έννοια της λέξης, ήταν η εξίσωση που συνδέει τη μάζα με την ενέργεια, την οποία επίσης διατύπωσε το 1905. Η εξίσωση αυτή επαναστατικοποίησε τις επιστήμες της ζωής, τη βιομηχανία, την παραγωγή ενέργειας, αλλά επίσης οδήγησε στην κατασκευή των πυρηνικών όπλων.

Ο Αϊνστάιν ήταν, μαζί με τον Νεύτωνα, η μεγαλύτερη μορφή της φυσικής. Ήταν ταυτόχρονα αγωνιστής εναντίον του ναζισμού, υπέρ της ειρήνης και υπέρ του σοσιαλισμού.

Στο «Έτος Αϊνστάιν» θα γραφούν και θα ειπωθούν πολλά και ενδιαφέροντα. Αλλά λίγα θα γραφούν και θα ειπωθούν για τον Αϊνστάιν-κοινωνικό αγωνιστή. Η *Ουτοπία* θα μετάσχει στο «Έτος Αϊνστάιν» με την πρόθεση να μην σταθεί μόνο στο επιστημονικό έργο του μεγάλου σοφού.

Η Συντακτική Επιτροπή